

V Česku není mnoho lidí, kteří by se jako Ivan Gabal pohybovali na rozhraní praxe, akademického světa a politiky, a dokázali na základě vlastních analýz otevřeně přibližovat praktikům, akademikům i široké veřejnosti příčiny, důsledky a společenský kontext pro česká média, a tudíž i pro českou politiku „zcela okrajových“ témat jako jsou: zahraniční politika, terorismus, zapojení Česka do mezinárodního systému bezpečnosti a vztahy Česka s Evropou a světem. Zde je však třeba podotknout, že svůj výklad této problematiky podávaný cestou komentářů často zakládá na obráceném pořadí: svět, Evropa a Česko. Tím se v českých podmínkách vyděluje ze všech hlavních proudů českého společenského života. Již několik let tak činí s podporou své firmy GAC spol. s r.o., což jsou ve skutečnosti tři osoby, tedy jak praví zlý jazykové: Gabal a dva cizinci, Analyses a Consulting, a to už je více než podezřelé.

Jako občan Gabal, který byl přímo u předlistopadových, listopadových a polistopadových událostí roku 1989, má Ivan Gabal potřebu vyjadřovat se k věcem veřejným a k tomu ještě důležitým. Tím se opět vyděluje od mlčící většiny a své analýzy, komentáře a vystoupení připravuje v duchu hesla, že strany jsou pro straníky, ale demokracie je pro všechny. Tím se naopak vyděluje od mluvící většiny, neboť jeho názory bývají zpravidla od této většiny odlišné. On se s ní však nepře o správnost svého názoru. Ten bývá mnohdy úspěšně prověřen časem, a ani jeho zub nenarušuje pravdivost Gabalových závěrů, rány však nijak nezhojí. To dokazuje výběr Gabalových vystoupení, přednášek, analýz, komentářů a příspěvků z blogů, které vznikly v období posledních 10 let, v období vytahování České republiky z ulity střeoevropského provincialismu, kterýžto proces byl v té době podporován prezidentem Havlem a ministerským předsedou Zemanem. A protože vývoj v naší malé zemi si navzdory Havlovi, Zemanovi i Gabalovi zase zamířil svým směrem, nemůže výběr Gabalových textů nést příznačnější (neutrální) název, než *Hrách na zeď*.

Pochvalme v této souvislosti nakladatelství Karolinum, že vydalo texty autora nepocházejícího z akademických kruhů a neorientující proto svou publikační činnost v duchu nové metodiky Rady pro vědu a výzkum pro hodnocení výsledků výzkumu a vývoje podporovaného z veřejných prostředků, přesto texty využitelné jak ve výuce, tak také pro potřeby bádání. To zejména v oblasti veřejné politiky zaměřené otázky obrany a bezpečnosti. Obsah Gabalových textů totiž mnohdy představuje „živější“ alternativu k oficiální politice českých ministerstev, z které je i po dvaceti letech místy cítit duch doktrín studené války prodírající se přes některé strategické dokumenty v oblasti bezpečnosti.

Autor svoje drobná, škodolibá, alternativní dílka uspořádal za pomoci ředitele nakladatelství Karolinum PhDr. Jaroslava Jirsy celkem do pěti tematicky nezávislých kapitol. Řazení jednotlivých textů, které již byly i nebyly publikovány, však není přísně chronologické. Tyto kapitoly jsou v knize nazvány: Terorismus; NATO, EU a my; Armáda České republiky; Radar a Vláda a volby a s výjimkou poloviční kapitoly o radaru jsou svou velikostí vyrovnané. Gabalovu vázanou knihu v bílých tvrdých deskách „vytápetovaných“ víceocasatým lvem vinoucím svůj ocas do tvaru srdce stavícím se na zadní a nesoucím monarchisticky na hlavě korunu otevírá po obligátním úvodu textů Konec provincialismu v Čechách a uzavírá kapitola Místo epilogu: ČR v souhvězdí 2WC2.

Každá z kapitol je zajímavým svědectvím o výšce, tloušťce a pružnosti zdi, na kterou byl v uplynulých letech hrách házen. Jako člověka „zevnitř“ mě však nejvíce zaujala kapitola o armádě, Armádě České republiky. Jak dokazuje celkem 10 autonomních textů zařazených do této kapitoly, je zvláště tato zeď velmi pevná. Přestože jejich autor stojí přísně mimo české ozbrojené síly, jsou mnohé jeho postřehy neuvěřitelně přesné. Zde se projevuje jeho schopnost vidět věci nadhledem, který těm, kteří jsou často uvnitř armády, schází, protože tento druh vidění světa není doposud pěstován ani ve vojenském školství, a ani patrně není společensky preferován uvnitř armádní organizace. – Věci je stále třeba vidět jednotně ... To Gabal nečiní a dovoluje si tu naši armádu českou porovnávat s anglosaskými vzory, které, jak se zdá, mají proti českému vojsku v mnohém navrch, protože jejich organizační kultura neprocházela v posledních 100 letech takovými změnami, jako tomu bylo u nás.

Zatímco ani po 15 letech se nepodařilo zavést v české armádě kariéerní řád, Gabal si jako sociolog dovolí jedním odstavcem problém příčiny ministerské úřednické neprofesionality docela trefně pojmenovat v jednom odstavci:

„V souladu se svými tradicemi je AČR vertikální a hierarchickou strukturou, která stojí na jednosměrné kariérové dráze zjednodušeně charakterizované „od zbraně ke spisům“, nikoliv na anglosaském modelu přípravy na různé stupně velitelských a bojových pozic a zkušeností. Byrokratizace velitelských funkcí je u nás zafixovanou tradicí.“ (s. 128)

A ač sociolog, Gabal docela trefně glosuje i ekonomické poměry uvnitř armády: *„Armáda dosud zná své výdaje, ale nezná svou cenu. Je čas si tuto cenu zjistit.“* (s. 162) a nebojí se „navést“ do místních autorit, jestliže si myslí, že nemají pravdu. Takto např. v roce 2006 (s. 169) upozornil generála Štefku, že by armáda měla odpovědně zdůvodňovat své výdaje, účinnost zdrojů a své výkony, jinak bude mít problémy s obhajobou rozpočtu a bude muset čelit dalším škrtům. To ještě netušil o skandálu s černými fondy... Paradoxně však tehdy upozornil velení armády na fakt všeobecně platný pro profesionální armádu, který bylo možné vyčíst již v roce 1991 v textu Charlese Moskose uveřejněném péčí Federálního ministerstva obrany ve sborníku *Vojenský profesionál a problémy profesionalizace armád*.

Vedle určité ironičnosti vůči státní správě a české politické scéně jsou Gabalovy texty obsažené v Hrahu na zeď zajímavé také tím, že mnohdy zprostředkovávají širší pohled na události a jevy prezentované českými médii velmi zkratkovitě. To platí zejména pro případ boje s terorismem a boje o radar. V Gabalově pojetí jsou takové věci podávány čtivě a mnohdy vtípně. Gabal jen zřídka používá komplikovaná souvětí typická pro akademickou literaturu (a tuto recenzi). Spíše používá krátké a jednoduché věty a tvořivě pracuje s jazykem. Sloveso *blobnout* (vystavět budovu ve tvaru rozstříknuté kapky) sice nemá český původ, ale jeho spojení s Kaplickým a naší novou, zatím virtuální budovou Národní knihovny je trefné. Výstavba blobů je prostě blobování.

Zatímco jiní se v politice mýlili, Gabal házel hrách na zeď. Z tohoto pohledu lze knihu chápat i jako autorovy paměti, které si sice nenajdou takové množství čtenářů jako paměti celebrit české politiky, ale umožní nám pochopit, že některé události měly jít jinak, či se vůbec nepříhodit. A tak i když úvod knihy byl nazván Konec provincionalismu v Čechách, se závěrem knihy můžeme nabýt dojmu, že jsme stále ve fázi čekání na Evropu.

Bohuslav Pernica